

Sygn. akt V CK 839/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Handlowego "F(...)" S.A. w W.

przeciwko P. Z., M. Z., K. Z., A. H. i R. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 7 lipca 2005 r., kasacji pozwanych P. Z., M. Z. i K. Z. od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 maja 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

1) zmienia zaskarżony wyrok w punktach pierwszym i drugim w ten sposób, że oddala apelację powoda i zasądza od powoda na rzecz pozwanych P. Z., M. Z. i K. Z. kwotę 2700, zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanych P. Z., M. Z. i K. Z. kwotę 1800, zł (jeden tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Przedsiębiorstwo Handlowe "F(...)" S.A. w W. domagało się zasądzenia od pozwanych P. Z., M. Z., K. Z., A. H. i R. P. solidarnie kwoty 119 914,71 zł twierdząc, że pozwani jako członkowie zarządu Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „Korporacja Z(...) – ” w W. nie złożyli we właściwym czasie wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego bądź układowego, przez co ubezskuteczнили egzekucję przeciwko reprezentowanej przez nich Spółce.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2003 r. Sąd Okręgowy w W. uwzględnił powództwo w stosunku do R. P., umorzył postępowanie wobec A. H. oraz oddalił powództwo w części pozostałej i orzekł o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że Spółka z o.o. „Korporacja Z(...) – ” powstała w 1997 r., a członkami jej zarządu byli P., M. i K. Z. – aż do 15 maja 2001 r., kiedy to uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (NZW) zostali odwołani, a powołano wówczas w charakterze prezesa R. P. Ta zmiana w składzie osobowym zarządu została ujawniona w Krajowym Rejestrze Sądowym dopiero w dniu 30 października 2001 r. R. P. został odwołany uchwałą NZW z dnia 25 lutego 2002 r., a jego następcą P. Z. w dniu 26 lutego 2002 r. złożył wniosek o otwarcie postępowania układowego.

Sąd ustalił ponadto, że Spółka ta kupiła w dniu 30 czerwca 2001 r. od A. H. przedsiębiorstwo (w rozumieniu art. 55¹ k.c.) o nazwie „Z(...) Hurtownia – A. H.”, którego wierzycielem była powodowa Spółka akcyjna „F(...)”. Ona to uzyskała przeciwko Spółce z o.o. „Korporacja Z(...) – ” dwa tytuły wykonawcze (nakazy zapłaty z dnia 10 stycznia 2002 r. i z dnia 22 lutego 2002 r.), jednakże wszczęta na ich podstawie egzekucja komornicza okazała się bezskuteczna. Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2002 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek o otwarcie postępowania układowego, a ogłosił – na wniosek Spółki „F(...)” – upadłość dłużnika.

Sąd Okręgowy uznał, że uzasadnione jest powództwo wobec R. P., pełniącego jednoosobowo funkcję członka zarządu (prezesa) w okresie od 15 maja 2001 r. do 25 lutego 2002 r., kiedy to kondycja finansowa zarządzanej Spółki pogorszyła się na tyle, że zaprzestała ona w sposób trwały spłacanie długów, a nie wystąpiły okoliczności egzoneracyjne z art. 299 § 2 ksh.

Sąd oddalił natomiast powództwo w stosunku do P., M. i K. Z., ponieważ zadłużenie zarządzanej Spółki wobec powoda powstało już po odwołaniu ich z funkcji

członków zarządu. Pozwany P. Z. spełnił ponadto obciążający go obowiązek po ponownym powołaniu w dniu 25 lutego 2002 r. na stanowisko prezesa, ponieważ złożył następnego dnia podanie o otwarciu postępowania układowego.

Umorzenie postępowania w stosunku do pozwanej A. H., nie będącej nigdy członkiem zarządu Spółki z o.o. „Korporacja Z.(...) – ”, nastąpiło wskutek cofnięcia pozwu.

Wyrokiem z dnia 26 maja 2004 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację R. P. oraz – w następstwie apelacji powoda – zmienił zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo również wobec pozwanych Z.

Sąd II instancji wyraził pogląd, że pozwani Zadorowie ponosili odpowiedzialność z art. 299 § 1 ksh aż do chwili wykreślenia ich z rejestru sądowego, tj. do 30 października 2001 r. Mieli też wpływ na pogarszanie się kondycji finansowej zarządzanej Spółki w okresie wcześniejszym, a ich działanie zmierzało do pokrzywdzenia wierzycieli. Rażąco spóźnione było w związku z tym złożenie przez P. Z. podania o otwarciu postępowania układowego w dniu 26 lutego 2002 r.

Pozwani P. Z., M. Z. i K. Z. domagali się w kasacji zmiany orzeczenia drugoinstancyjnego i oddalenia powództwa wobec nich.

Skarżący powołali się na błędną wykładnię art. 299 ksh i przypisanie im odpowiedzialności nie przewidzianej w ustawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z mocy wyraźnego przepisu ustawy (art. 201 § 4 ksh) członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest powoływany i odwoływany uchwałą wspólników. Oznacza to, że takie powołanie (odwołanie) jest skuteczne w stosunkach wewnętrznych spółki, a wpis zmian w składzie osobowym zarządu w rejestrze sądowym ma tylko charakter deklaratoryjny (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1999 r., II CKN 608/98 – OSNC 2000, z.4, poz. 67, z dnia 18 stycznia 2001 r., V CKN 186/00 – nie publ., z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 933/00 – nie publ., z dnia 5 grudnia 2002 r., I PKN 619/01 – OSNIP 2004, z. 11, poz. 191, z dnia 25 września 2003 r. V CK 198/02 – nie publ. oraz z dnia 9 października 2003 r., V CK 263/00 – nie publ.).

Domniemywa się, że dane wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) są prawdziwe (art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym – tekst jedn.: Dz. U. 2001 r. Nr 17, poz. 209 ze zm.), ale jest to domniemanie podważalne. Wpis do Rejestru ma znaczenie dla osób trzecich, ale nie wszystkich, tylko takich, którzy są w dobrej wierze (art. 14 i 17 ust. 2 ustawy o KRS). Na tym tle został

wypowiedziany pogląd, iż odwołanie członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie ujawnione w rejestrze, nie zwalnia go automatycznie od odpowiedzialności wynikającej z art. 298 § 1 ksh, ale ma on możliwość wyłączenia swojej odpowiedzialności wykazując okoliczności wymienione w art. 298 § 2 ksh (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2000 r., V CKN 10/00 – OSNC 2000, z. 12, poz. 219). Przy odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 ksh (art. 298 ksh) problem wpisu do rejestru (KRS) uchwały zgromadzenia wspólników odwołującej członka zarządu na wszakże uboczne znaczenie, bo nie chodzi tu przecież o zawieranie umów ze spółką niewłaściwie reprezentowaną i o ochronę kontrahentów spółki działających w dobrej wierze, ale o szczególną odpowiedzialność zarządców spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prawidłowo powołanych, gdy mają wpływ na prowadzenie spraw spółki.

Jest oczywiste, że po powołaniu uchwałą wspólników (art. 201 § 4 ksh) nowy zarząd przejmuje wszystkie uprawnienia i obowiązki dotychczasowego zarządu. Tylko tak powołany zarząd prowadzi sprawy spółki i ją reprezentuje (art. 201 § 1 ksh). Należy wykluczyć możliwość istnienia „okresu przejściowego” i swoistej „dwuwładzy”. Rola byłego członka zarządu została jednoznacznie ograniczona do przekazania nowemu zarządowi sprawozdania obejmującego okres pełnienia przez niego funkcji zarządcy (art. 203 § 3 ksh). Tylko osoby aktualnie piastujące funkcje członków zarządu są zobowiązane do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 21 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego). W konsekwencji, odwołany uchwałą wspólników członek zarządu nie ma wpływu na prowadzenie spraw spółki ani nie można jej reprezentować. Nie jest też uprawniony do złożenia wniosku o wpis do rejestru sądowego. Należy więc podzielić pogląd, że wpis określonej osoby do rejestru w charakterze członka zarządu nie rozstrzyga o ponoszeniu przez tę osobę odpowiedzialności na zasadach ustanowionych w art. 299 ksh. Jeżeli skład zarządu spółki zmienił się, odpowiedzialność na tych zasadach ponoszą osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2003 r., V CK 198/02 – nie publ.).

Powyższa wykładnia przesądza o zasadności kasacji pozwanych, którzy skutecznie zostali odwołani z funkcji członków zarządu uchwałą NZF z dnia 15 maja 2001 r., gdy nie istniało jeszcze zobowiązanie obciążające zarządzoną Spółkę, którego następstwem jest dochodzone przez powoda roszczenie. Roszczenie te zostało

prawomocnie zasądzone od pozwanego R. P., po przyjęciu, że pełniąc jednoosobowo funkcję członka zarządu w okresie od 15 maja 2001 r. do 25 lutego 2002 r. nie złożył on wniosku o ogłoszenie upadłości zarządzanej Spółki bądź żądania wszczęcia postępowania układowego. Nie mogło natomiast być „rażąco spóźnione” złożenie przez P. Z. podania o otwarcie postępowania układowego w dniu 26 lutego 2002 r., po powołaniu go na funkcję prezesa dzień wcześniej. Z przyczyn oczywistych nie może być tu mowy o jakimkolwiek spóźnieniu. Należy przy tym zaaprobować niekwestionowane ustalenie, że wcześniejsza uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 25 października 2001 r. była nieważna, przez co nie zmieniła składu zarządu Spółki z o. o. „Korporacja Z.(...) – ” w W.. W konsekwencji pozwani Zadorowie nie byli członkami zarządu „w czasie właściwym dla ogłoszenia upadłości lub wszczęcia postępowania układowego” (zob. cyt. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1999 r., II CKN 608/98). Odpowiedzialność z art. 299 ksh jest dolegliwa (całym majątkiem), dlatego należy jednoznacznie wykazać obowiązek określonego postępowania przez członka zarządu oraz niedopełnienie tego obowiązku. Przesłanki tej szczególnej odpowiedzialności nie mogą podlegać wykładni rozszerzającej.

Wobec zasadności kasacji, opartej na pierwszej jej podstawie, należało zmienić wyrok odwoławczy w części zaskarżonej i oddalić apelację powoda (art. 393¹⁵ k.p.c. i art. 98 k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego... – Dz. U. 2005 r. Nr 13, poz. 98).